

Національний парк - гордість нації!

КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ

КВАРТАЛЬНИК
ЗАСНОВАНИЙ

10 липня
1995 року

№ 78 СІЧЕНЬ - БЕРЕЗЕНЬ 2023 РОКУ

Коляда - 2023

Різдвяні свята, навіть попри те, що в Україні війна, кожен з нас чекає з радістю та трепетом, адже саме ці дні є уособленням родинного затишку та єднання за святковим столом і різдвяною колядою.

Тож другий робочий тиждень в Карпатському національному природному парку, згідно багаторічних традицій, продовжив божественні миттєвості для кожного з працівників установи.

Щоби нам дав вік довгий прожити,
І царства Його нам доступити,
Врагів корити і усмирити,
І всім у мирі прожити!

Різдвяна коляда, яка у гуцулів триває від Різдва до Водохреща, завітала до кожного структурного підрозділу Парку, працівники якого цього року колядували для ЗСУ. Віриться, що слова кожної з колядок мають магічну силу: що висловлено, так і станеться. У відділеннях лунали колядки: і сучасні, добре знані всіма, і старовинні, автентичні, сповіщаючи про народження Месії, про прихід Господа у християнський світ добра і любові. Вони допомагають людям ділитися радістю, добром, які наповнюють їхнє серце. Також під час їхнього виконання можна побажати, щоб новонароджений Ісус подарував їм те, про що вони мріють.

Заколядовані кошти підуть на потреби ЗСУ, для воїнів - працівників Парку, які боронять Україну.

Уляна АБРАМЮК,
заступник начальника відділу
еколого-освітньої роботи

**Колектив Карпатського національного природного парку вітає Всіх з
прийдешніми Новорічними та Різдвяними святами! Нехай цьогорічне Різдво
принесе нашій країні Перемогу, знищить все зло, а доля більше не буде
випробовувати нас на міцність. Хай Господня сила та опіка будуть завжди поряд,
зміцнюють нашу віру, розтоплюють наші серця та дають нам
впевненість робити успішні кроки. Бажаємо, щоб Новий рік став для Вас багатим
на здоров'я, щедрим на успіхи і удачі! Щасливого Різдва та Нового року!**

Директор Карпатського НПП
Степан ГОШОВСЬКИЙ

Адаптація сучасних європейських підходів до програм моніторингу водно-болотних угідь Карпатського НПП

В 2022 році об'єктом комплексних досліджень наукового відділу стало водно-болотне угіддя «Витоки ріки Прут».

Для досліджень було виділено чотири стаціонарні ділянки, а саме: урочища Цибульник і Бабина Яма, озеро Несамовите та прибережна ділянка р. Прут, прилегла до території ринку, де починається маршрут на г. Говерла.

Ідея дослідження полягає в організації процесу цілісного моніторингу тестових ділянок з включенням біотичних та абіотичних складових для визначення динаміки змін середовища існування для окремих видів флори та фауни.

Метою інвентаризації є встановлення вихідних параметрів для оцінки змін в екологічному

та інтерпретація даних; розробка програми моніторингу.

Моніторинг можна переглянути та вдосконалити в майбутньому відповідно до виявлених ризиків. Адже науково обґрунтований довгостроковий моніторинг є основою для розробки планів управління водно-болотними угіддями та їх розумним використанням.

4. Етап повторної оцінки. Результатом є рішення продовжити, змінити або припинити діяльність моніторингу.

характері водно-болотних угідь від факторів туризму та зміни клімату.

Використовуючи керівництво MoniGloG (Monitoring Global Guidance), що розроблене міжнародною групою науковців з кафедри сталого менеджменту ЮНЕСКО (Daniel Dalton, Vanessa Berger, Michael Jungmeier, Hanns Kirchmeir та ін.) застосовується чотири етапи концепції моніторингу.

1. Підготовчий етап: підготовка геоданих і картографічних матеріалів; систематизація наявних даних про комплекс абіотичних компонентів та біорізноманіття (первинні дані інвентаризації, наявність рідкісних видів).

2. Концептуальний етап: створення базового набору даних для визначення біофізичних характеристик водно-болотних угідь та характеристик управління водно-болотними угіддями (вибір тестових індикаторів для гідрологічних, ґрунтових, геоморфологічних кліматичних досліджень та біоіндикації).

3. Етап реалізації: польові дослідження: Створення стаціонарних ділянок моніторингу та збір даних за вибраними показниками під час польових досліджень; збір і обробка даних; оцінка ризику (оцінка факторів стресу та загроз компонентам водно-болотних угідь; аналіз

За допомогою програм дистанційного зондування можна створити ряд різних наборів даних, включаючи інформацію про клімат, характеристики рослинності, фенологію рослин, водний баланс, обмін енергією та моделі рельєфу. Використання дронів, фотопасток, програмного забезпечення SMART та ГІС дає можливість ефективно впроваджувати моніторинг комбінованими методами.

В даний час науковці Карпатського НПП підводять перші підсумки польових досліджень та працюють над теоретичними основами стратегії моніторингу.

Марта КОРЧЕМЛЮК,
завідувач вимірювальної лабораторії
аналітичного контролю і моніторингу, к.т.н.

Праліс. Що ж такого хорошого в мертвій деревині?

Наша газета вже писала про те, що Карпатський національний природний парк охороняє на своїй території фрагменти первинних пралісових екосистем, що мають високу природоохоронну цінність. Оцінка природності і непорушності лісових екосистем вказує на те, що виділені ділянки потребують точкові антропогенні (частіше рекреаційні) впливи у вигляді порушення трав'яного покриву. Загальна площа ділянок, які мають виразний пралісовий характер на території 12 природоохоронних відділень, становить 2450 га та сформована з 52 кластерів. Наші пралісові ліси наповнені сухоостоєм і мертвою деревиною у якій вирує життя. І сьогодні ми поговоримо про результати досліджень мертвої деревини і сухоостою.

Дерева, що розкладаються на лісовій підстилці, стають «мертвою деревиною» – частиною екосистем, які дослідники тільки починають розуміти. Мертва деревина, також відома як грубий деревний матеріал, складається з дерев, гілочок і гілок, які загинули і впали на землю. Лісівники раніше прибирали сухостій, бо колись це вважалося непривабливим. Сьогодні збереження сухоостою на землі стало пріоритетом в лісах по всьому світу.

Повалений сухостій. Природно повалені гілки, кора і повалені стовбури, а також зрубана деревина утримують резервуар поживних речовин, які поступово виділяються в лісову підстилку в міру розкладання. Після того, як вони будуть розблоковані, ці самі поживні речовини можуть бути повторно використані живими деревами та іншими рослинами для нового росту.

Стоячий сухостій. Найрідкіснішим видом сухоостою є мертві дерева, які стоять. Стоячі мертві дерева пропонують неймовірно цінне середовище проживання для дикої природи, яка більше ніде не може жити. Живі дерева також можуть зберігати на собі великі ділянки сухоостою.

Гниючі пні і коріння. Значна кількість деревини знаходиться під землею у великих деревних коренях, які закріплюють дерева в ґрунті.

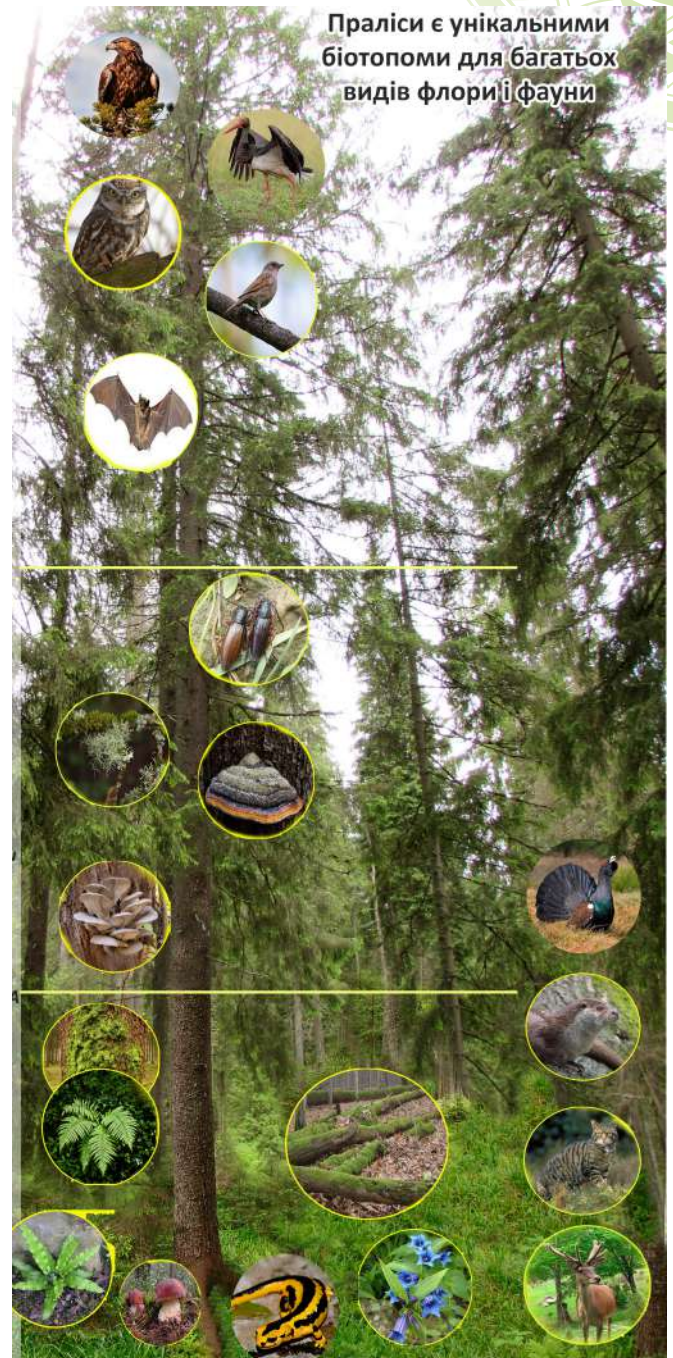
Гниюча серцевина. Природною частиною життєвого циклу старих дерев є відмирання їхніх стовбурів, викликане тим, що старіші серцевини починають руйнуватися в їх центрі. Залежно від виду, дерево може жити сотні років, активно розпадаючись частинами, при цьому жива деревина продовжує підтримувати дерево з зовнішньої сторони його стовбура.

Сухоостій надзвичайно важливий для здоров'я лісових масивів, він відіграє велику роль у переробці поживних речовин, адже мертва деревина з дерев повільно виділяє азот назад у ґрунт, де він розпадається для використання іншими рослинами.

Праліс також діє як система зберігання вуглецю. Вловлюючи вуглець, який дерево прийняло протягом свого життя, і замикаючи його в землю, він запобігає викиду цього вуглецю в атмосферу, попереджуючи процеси глобального потепління.

Повалений сухостій також сприяє стійкості лісової підстилки і допомагає запобігати ерозії ґрунту.

І останнє, але, безумовно, не менш важливе, мертва деревина і сухоостій є важливим мікросередовищем існування для сотень видів дикої природи і використовується птахами, ссавцями, грибами, рослинами, земноводними, рептиліями, комахами!

Праліси є унікальними біотопами для багатьох видів флори і фауни

Вважається, що 40% лісових видів дикої природи залежать від сухоостою на певному етапі свого життя. Це включає в себе життя на сухоості або в ньому, поїдання його або поїдання того, що на ньому живе і росте.

Існують деякі дуже тонкі взаємовідносини між конкретними живими істотами, які надають сухоостою таку велику цінність для біорізноманіття, тому що існує так багато видів деревини, що перегниває, і різних темпів, стадій, форм і розмірів, це дозволяє тисячам інших живих істот скористатися цими різними стадіями і створити надскладний живий комплекс.

Але саме ці дуже спеціалізовані ніші та відносини означають, що сухоостій і мертва деревина особливо вразливі до людської діяльності та зміни навколишнього середовища.

Оксана ТИМЧУК,
завідувач лісівничо-ботанічної лабораторії

Динаміка відвідування території як один з основних інструментів аналізу туристичної діяльності Парку

Карпатський національний природний парк характеризується складною ландшафтною структурою, з безліччю унікальних природних пам'яток, які кожного року заохочують тисячі людей приїжджати сюди знов і знов. Для формування бачення розвитку рекреаційної сфери на території Парку здійснюється збір даних по кількості відвідувачів.

об'єктах на наступний рік;

- визначати найпопулярніші об'єкти;
- встановлювати періоди найбільшої відвідуваності рекреаційних об'єктів.
- Карпатський національний природний парк займається збором інформації, щодо відвідування тери-

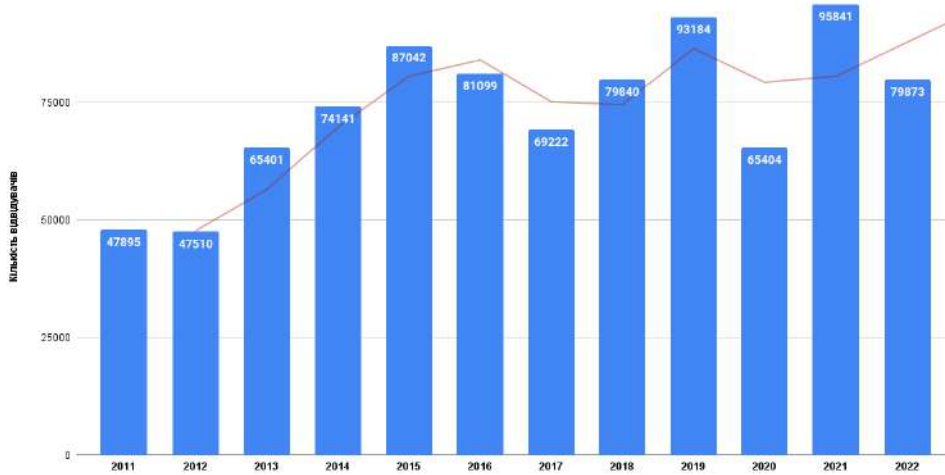

Рис. 1. Динаміка відвідування природоохоронних науково-дослідних відділень КНПП (по роках).

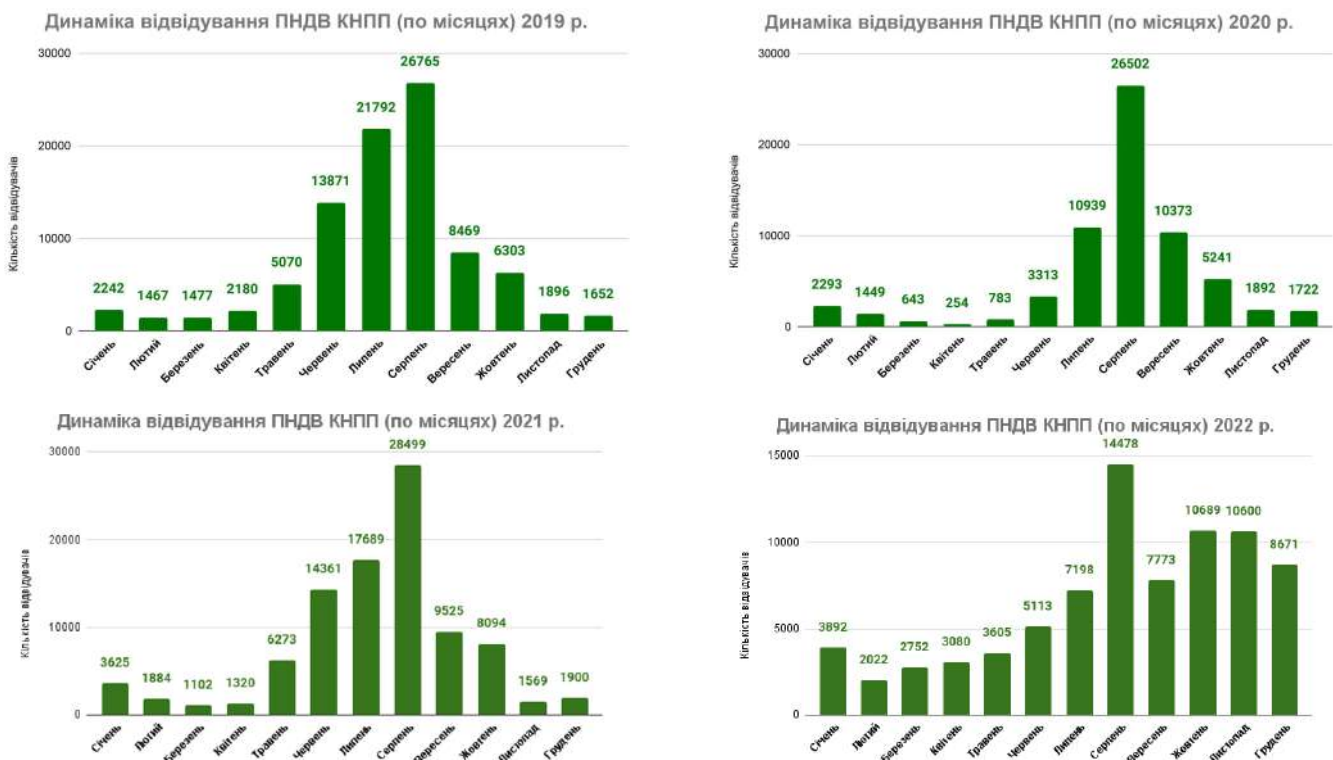

Рис. 2. Динаміка відвідування природоохоронних науково-дослідних відділень КНПП за останні 4 роки (по місяцях).

Зібрана інформація, за декілька років, проявляється у вигляді динаміки відвідування, та дозволяє удосконалювати ведення рекреаційної діяльності.

Ведення динаміки відвідування території Парку та окремих рекреаційних об'єктів дозволяє:

- передбачати кількість відвідувачів парку в майбутньому;
- прогнозувати розподіл відвідувачів на рекреаційних

терії за двома основними показниками:

- кількість відвідувачів за місяць по природоохоронних науково-дослідних відділеннях (ПНДВ);
- кількість відвідувачів за місяць на окремих рекреаційних об'єктах.

Збір даних по кількості відвідувачів ПНДВ здійснюється інспекторами з охорони природи при проведенні обстежень рекреаційних об'єктів, які закріплені за ними. В кінці

місяця здається зведений звіт по всьому ПНДВ. Збір даних по кількості відвідувачів на окремих рекреаційних об'єктах здійснюється тільки на платних еколого-освітніх стежках з облаштованими контрольно-пропускними пунктами та еко-туристичному візит-центрі КНПП за допомогою реєстраторів розрахункових операцій.

Оцінка відвідування всієї території Парку за останні роки дозволяє виявити тенденції по відвідуванні Парку та виявити фактори, що впливають на туристичну сферу.

На рисунку 1 зображено кількість відвідувачів за останні десять років. Загальна лінія тренду показує зростання кількості відвідувачів, проте є три періоди по зменшенню.

Зменшення кількості відвідувачів у 2017 році пов'язане

ПНДВ високі показники відвідуваності пов'язані з напливом внутрішньо переміщених осіб та значною кількістю рекреаційних об'єктів. Говерлянське ПНДВ має високу популярність через гору Говерла.

Співставлення двох показників, за якими ведеться динаміка, дозволяє стверджувати, що сумарні дані по кількості відвідувачів на рекреаційних об'єктах певного природоохоронного науково-дослідного відділення і загальна кількість відвідувачів по цих же природоохоронних науково-дослідних відділеннях мають незначну різницю та корелюють між собою. Це дозволяє зробити висновки, що основним типом відпочинку в Парку є подорож маркованими еколого-освітніми стежками. Такий тип відпочинку дозволяє за

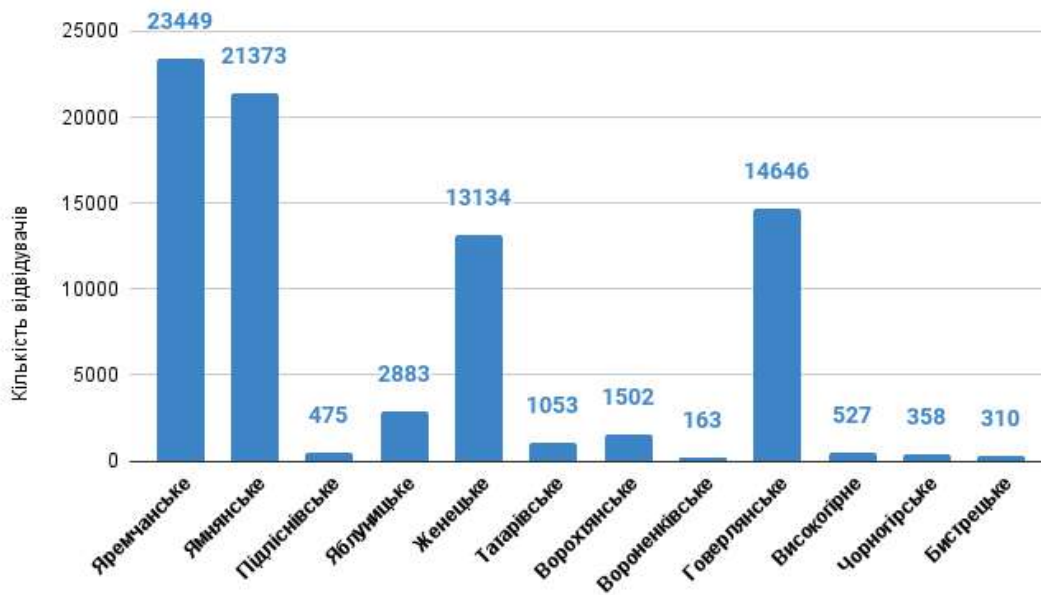

Рис. 3. Динаміка відвідування по ПНДВ за 2022 р.

із запровадженням безвізового режиму з Європейським союзом та переорієнтуванням населення на зовнішній туризм. Також зменшення кількості відвідувачів у 2020 році пов'язане із пандемією COVID-19 та запровадженням карантинних обмежень. Стрімке зростання кількості відвідувачів у 2014-2015 роках пов'язане з анексією Криму, а зниження в 2022 році пов'язане із початком повномасштабного вторгнення росії.

Розподіл відвідувачів по місяцях за останні три роки (рис.2.) є приблизно однаковий та пропорційний, незважаючи на згадані вище коливання загальної кількості відвідувачів за ці роки. Це позиціонує Карпатський НПП як місце літнього відпочинку. Найбільша кількість відвідувачів припадає на місяць, що пов'язано з бажанням людей відвідати гору Говерла в період святкування Дня Незалежності України, а також саме на цей місяць, зозвичай, припадає найменша кількість опадів. Високі показники відвідуваності також спостерігаються у вересні та жовтні. Відвідування значної території Парку в зимові місяці неможливе через складні кліматичні умови та лавинну небезпеку, але у зв'язку зі сприятливими погодними умовами в IV кварталі 2022 року кількість відвідувачів зростає. Пік відвідування в зимовий період припадає на січень. В основному, значну частину складають люди, які приїхали святкувати новорічні та різдвяні свята. При цьому вони відвідують еколого-освітні стежки "Вольєрне господарство", "Стежка Довбуша", "На водоспад Дівочі сльози", "Урочище Женець – водоспад Гук" та екотуристичний візит-центр Карпатського НПП, інші об'єкти закриті. Найбільшу популярність серед відвідувачів мають Говерлянське, Яремчанське та Ямнянське ПНДВ (рис. 3.). У Ямнянському, Яремчанському та Женецькому

невеликий проміжок часу оглянути різноманітні природні об'єкти та екосистеми, ознайомитися з історико-культурними пам'ятками, традиціями та звичаями. Найбільш відвідуваними еколого-освітніми стежками в 2022 році були: "Стежка Довбуша", "На гору Говерла", "Вольєрне господарство", "Урочище Вередівський - гора Хом'як".

Ведення динаміки є одним із найпростіших, і в той же час, - найрезультативнішим методом оцінки популярності території серед туристів. Отримана інформація допомагає підготувати територію Парку до туристичного сезону, забезпечити необхідну кількість роздаткового матеріалу, посилити охорону та кількість обслуговуючого персоналу в окремі періоди на найвідвідуваніших об'єктах. Важливим напрямком спостережень, в яких невід'ємною частиною є ведення динаміки установи, є визначення шляхів найбільшого трафіку та зон концентрації відвідувачів. Це дозволяє покращити існуючу та створити нову рекреаційну інфраструктуру в цих місцях, здійснити перерозподіл відвідувачів у інші частини Парку для зменшення антропогенного впливу. Тому, оцінивши результати відвідування Парку, у 2023 році планується облаштувати новий маршрут на гору Хом'як з місцем для паркування та новий маршрут на полонину Явірник (Женецьке ПНДВ).

Андрій ТОМ'ЮК,
інженер II категорії відділу рекреації
Ольга ПЕТРАЦУК,
провідний інженер відділу рекреації
Ігор ЯКІВЧУК,
фахівець з рекреації Ямнянського ПНДВ

Природа заради миру: нова концепція для глобальної співпраці!

Три представниці міжнародної навчальної програми «Управління природоохоронними територіями», що проходить в Каринтійському університеті прикладних наук (Австрія), Марта Корчемлюк, Емілі Крісті та Елізабет Вігель, розробили нову платформу співпраці всіх зацікавлених сторін задля збереження природи, формування відповідального ставлення до споживання природних ресурсів, усвідомлення своєї персональної ролі у досягненні миру між суспільствами.

Війна, яка триває в Україні, негативно впливає на людей, як фізично, так і психологічно. Емоційні страждання, пов'язані з наслідками конфлікту, можуть виникати не лише через пряме перебування в небезпечних для життя ситуаціях і насильстві, але й через життя в пошкодженому середовищі, розбиту інфраструктуру та під впливом негативних факторів зовнішнього середовища.

Багатодосліджень вивчають користь для здоров'я та самопочуття відвідувачів природоохоронних територій, тому вони можуть відігравати вирішальну роль у покращенні здоров'я та емоційному відновленні постконфліктних жертв.

Життєво необхідна взаємодія між природою та людьми, які постраждали від конфліктів, може допомогти імплемувати концепцію «Природа заради миру» (Nature for Peace (N4P) concept) як платформу для нового сприйняття природних цінностей та підвищення екологічної обізнаності на основі обміну знаннями, емоційного відновлення та покращення здоров'я.

Платформа N4P може об'єднати людей з різною культурою, цінностями, але зосередити їх на своїй особистій відповідальності за стале природокористування, збереження чистого навколишнього середовища, відіграючи роль ключового агента в підвищенні обізнаності в їхніх громадах і, нарешті, досягнення миру з природою.

Міграційне агентство ООН підрахувало, що загалом понад 11 мільйонів людей покинули свої домівки в Україні з початку війни Росії 24 лютого, з яких 7,1 мільйона людей були переміщені внутрішньо. Кількість переселенців в Карпати (зареєстрованих та незареєстрованих) звичайно постійно змінюється, але таких людей тут багато.

Карпатський національний природний парк має великий природний, екологічний та культурно-історичний потенціал для обміну знаннями про біорізноманіття, збереження природи, екосистемні послуги, проблеми зміни клімату та інші глобальні теми, а також природні ресурси для одужання тих, хто постраждав від війни.

Центр знань N4P базується на кластерному підході, який може стати ефективною платформою для спілкування та нових аспектів співпраці, культурного обміну, формування нової довіри та цінностей у постраждалих від війни, а також обмін передовим досвідом для забезпечення сталого використання природоохоронних територій та підвищення рівня екологічної обізнаності. Кластер

відкритий для всіх, хто залучений до гуманітарного реагування та має досвід, ресурси або відповідну інформацію.

Ідея програми полягає в поєднанні відпочинку з отриманням знань про природу Карпат та знайомство з гуцульськими традиціями та житлом.

Програма поєднує прогулянки на свіжому повітрі та навчальні заняття в приміщенні з відповідальними особами.

Основні критерії вибору місць програми:

1. Легкі та естетичні маршрути;
2. Включення освітніх компонентів та підвищення обізнаності;
3. Включення елементів навчання та дискусій;
4. Спрямування на волонтерство та розвиток особистої цінності до збереження природи;
5. Культурний обмін.
6. Залучення різних зацікавлених сторін та експертів (залежить від потреб)
7. Використання он-лайн платформи для обміну знаннями.

Природоохоронні території можуть стати центрами оздоровлення постраждалих внаслідок війни чи інших соціальних конфліктів.

В даний час розробники концепції шукають донорів для проведення пілотного проекту у Карпатському національному природному парку, визначивши три основні цілі:

Ціль 1: Створення міждисциплінарного кластера для обміну капіталом знань.

Ціль 2: Інформаційна кампанія про потенціал природоохоронних територій у контексті постконфліктного періоду.

Ціль 3: Створення програми «Природа заради миру» для реабілітації постраждалих.

Реалізація Концепції N4P також сприятиме досягненню Стратегічних цілей розвитку ООН, таких як гарне здоров'я, якісна освіта, розвиток партнерства та ін.

Марта КОРЧЕМЛЮК,
завідувач виміральної лабораторії аналітично-
го контролю і моніторингу, к.т.н.,
співавтор Концепції N4P

Перспективи міжнародного співробітництва в Карпатському національному природному парку

Територія Карпатського національного природного парку завжди викликала зацікавленість у міжнародного співтовариства. Ще у далекому 1890 році британська письменниця Мені Мюріел Дові здійснила кінну подорож Гуцульщиною та пройшла Чорногірський хребет. Результатом її мандрівки стала книга "Дівчина в Карпатах", у котрій письменниця розповіла світові про Українські Карпати. На зламі XIX та XX століть Яремчанщина розвивається як кліматичний курорт, куди приїжджають з метою оздоровлення заможні жителі Австрії та Польщі. Сьогодні національний парк, як одна з останніх у світі територій, де збереглася дика природа, продовжує викликати інтерес у іноземних туристів, міжнародних донорів та організацій.

Величезним є ресурсний потенціал національного парку, а саме - унікальні букові та ялицеві пралісові екосистеми, багатий рослинний та тваринний світ (серед яких представлені ендемічні та зникаючі види), сприятливий для лікування легеневих захворювань клімат, цілющі природні джерела, надзвичайно продуктивна карпатська бджола, а також пам'ятки сакральної архітектури, гуцульський фольклор та ремесла.

Перераховані вище ресурси визначають необхідність популяризації національного парку як бренду за межами України. Ключовими компонентами цього процесу є запозичення прогресивного світового досвіду, з одного боку, та інформаційна діяльність - з іншого. Адже

на сучасному етапі розвитку туризму велике значення мають налагодження та зміцнення зв'язків з іноземними партнерами, а також створення туристичної продукції різного гатунку для приваблення до регіону відвідувачів з-за кордону.

Найнеобхіднішою передумовою для розвитку туризму на певній території є оцінка стану та якості наявного туристичного продукту, вивчення потенціалу природних цінностей. Крім того, важливими складовими для розвитку туризму є дослідження потреб цільової аудиторії, розробка бренду, влаштовані відповідно до потреб

відвідувачів інфраструктура, маршрути та атракції, широкий спектр туристичних послуг, пізнавальні та розважальні заходи, висококваліфікований персонал, налагодження партнерства із зацікавленими сторонами, і, звичайно, інвестиції.

З метою покращення іміджу національного парку, сприяння розвитку території, популяризації знань про Українські Карпати, гуцульську культуру, збільшення кількості відвідувачів та перетворення

регіону на цілорічний курорт, а також з огляду на потенційні ресурсні можливості, поряд з рекреаційним варто розвивати також науково-пізнавальний, сентиментальний, фестивальний та діловий види туризму.

Варто також відзначити, що сусідство Карпатського національного природного парку з громадами регіону зумовлює пріоритетність збереження природних комплексів шляхом впровадження сталої економіки, що базується на екотуризмі та економіці екосистемних послуг. Ключовим для реалізації даного завдання є вивчення та запозичення міжнародного досвіду, а також стає партнерство із зацікавленими сторонами. Серед потенційно важливих для співпраці партнерів є національні парки та організації з країн Карпатського регіону держав зі спільним історичним минулим, де є багаточисельна українська діаспора. Важливою вважаємо співпрацю із партнерами з Німеччини та Швеції, які є показовими для усього світу прикладами успішного функціонування сталої економіки. Крім того, навчальні заклади та організації за кордоном також можуть стати важливими партнерами для проведення молодіжних таборів, наукових досліджень, стажувань та конференцій.

Карпати це легені Європи, а Карпатський національний природний парк це справжня перлина, створена природою на полотні ландшафтного біорізноманіття України, збереження якого можливе завдяки нашим спільним зусиллям та ефективній співпраці з міжнародним співтовариством.

Мар'яна СТОБАН,
провідний інженер відділу рекреації

Зміни в законодавстві та виявлені лісопорушення по Карпатському НПП

Кабінетом Міністрів України прийнято нову Постанову «Про затвердження спеціальних такс для обчислення розміру шкоди, заподіяної порушенням законодавства про природно-заповідний фонд» за №575 від 10 травня 2022 року та відмінено дію Постанови №541 від 24 липня 2013 року. Фактично новою Постановою розмір шкоди завданої лісопорушеннями

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

від 10 травня 2022 р. № 575
Київ

Про затвердження спеціальних такс для обчислення розміру шкоди, заподіяної порушенням законодавства про природно-заповідний фонд

збільшено в 2,6 рази. Крім того, згідно п.2 Постанови передбачено індексацію такс у випадку, коли індекс споживчих цін за попередній рік перевищує 100 відсотків.

За одинадцять місяців 2022 року службою державної охорони Карпатського НПП складено 7 протоколів про порушення природоохоронного режиму, а саме:

– незаконна рубка – 1 протокол за ст.91 КпАП, в Татарівському ПНДВ загальною кубомасою 3,928м³, на суму відшкодування 28359,5 гривень. Згідно складеного протоколу збитки відшкодовано порушником природоохоронного режиму у повному обсязі в розмірі 28359,5 гривень. Матеріали по протоколу направлено до поліції м. Яремче для розслідування та відкрито на порушника кримінальне провадження №12022091110000040 від 01.06.2022 року. На даний час у кримінальній справі винесено Вирок від 20.07.2022, згідно якого порушника визнано винним у вчиненні злочину, передбаченого ч.3

ст.246 КК України та призначено покарання у виді штрафу у розмірі 1500 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, що становить 25500 гривень. Скасовано арешт на вилучену у порушника деревину та передано Карпатському НПП для реалізації в дохід держави. Проведено оцінку даної деревини, про що складено акт та виставлено її на продаж;

– влаштування загати на водному об'єкті – 3 протоколи в Яблуницькому ПНДВ на площі 3м² на суму шкоди 864,0 гривень. Шкода добровільно відшкодована порушниками природоохоронного режиму, а матеріали про винесення адмін постанов згідно ст.91 КпАП направлені до Яремчанського міського суду;

– побутове засмічення території – 2 протоколи на суму шкоди 1716,0 гривень. Шкода добровільно відшкодована порушниками природоохоронного режиму, а матеріали про винесення адмін постанов, згідно ст.91 КпАП направлені до Яремчанського міського суду;

– засипання понижень поверхні землі – 1 протокол на суму шкоди 8620,0 гривень. Шкода добровільно відшкодована порушниками природоохоронного режиму, а матеріали про винесення адмін постанов згідно ст.91 КпАП направлені до Яремчанського міського суду.

Крім того, до поліції м. Яремче та Надвірнянського відділення СБУ України направлено матеріали за фактами вчиненої незаконної рубки в Яремчанському, Ямнянському та Женецькому ПНДВ невстановленими особами, 165-ти дерев кубомасою 50,651м³ на суму 342546,5 гривень, для встановлення порушників та притягнення їх до відповідальності.

Ігор КАЛИНЧУК,
провідний інженер ВДРПЗФ

Біотехнічні заходи для збереження дикої фауни Карпат

З приходом зимового періоду суттєво ускладнюється можливість для диких тварин самостійно знайти собі корм у природному середовищі. Важливою умовою для збереження популяцій тварин є підгодівля їх взимку. І тому службою державної охорони (СДО) природно-заповідного фонду Карпатського національного природного парку щорічно проводяться ряд біотехнічних заходів, які спрямовані на підтримку тварин в зимовий період.

Дикі тварини потребують не тільки їм властиві природні корми (сіно), а й мінеральні солі. Для диких парнокопитих запроектовані солонці із

розрахунку: по одному солонцю на 20 особин козулі європейської і на 10 особин кабана. Річна витрата солі на один солонець для парнокопитих складає біля 10 кг. Протягом листопада і грудня працівниками служби було облаштовано на території Парку 96 солонців та 63 годівниці

для доповнення природної кормової бази диких тварин.

Основним завданням СДО є збереження флори і фауни і саме біотехнічні заходи в зимовий період є дуже важливим аспектом роботи.

Відмітимо, що такі заходи спрямовані не для регулярного годування тварин (які з часом можуть втратити інстинктивний навик пошуку їжі), а використання його у екстремальних умовах для порятунку тварин від голоду (глибокий сніг, різке похолодання, лід тощо). До того ж, зимовий

період – час відгодівлі молодняку, коли дорослим тваринам необхідно отримувати більшу кількість кормів навесні та в інших нетипових ситуаціях, коли звірі та птахи нерідко позбавлені не тільки можливості добування кормів, а й своїх сховищ.

Тривалість сезону підгодівлі тварин на території Парку, а також початок і закінчення його, визначається у залежності від конкретних кліматичних умов. Варто вказати, що тривалість сезону підгодівлі диких тварин залежить від строків замерзання верхнього шару ґрунту, встановлення значного снігового покриву, протяжності зими та інших факторів, і може коливатися від 45 до 120 днів. У середньому для наших умов вона складає 100 дб.

Протягом осіннього періоду службою СДО було проведено 12 «Днів охорони природи», 656 рейдів, дано 583 попередження і складено 5 протоколів про порушення природоохоронного режиму.

Збереження дикої фауни – наш соціальний та моральний обов'язок. Кожна заправлена сіном годівниця і солонець – це вклад у збереження всього біорізноманіття карпатського регіону.

Вікторія НОВАК
інженер відділу ДОПЗВ

КАРПАТСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПРИРОДНИЙ ПАРК

СНІГОЛАВИННА НЕБЕЗПЕКА

Оперативна інформація про лавинну небезпеку

meteo.gov.ua/ua/33345/risk_of_avalanches/

www.facebook.com/lavyny.official

Умови для зародження лавини

1. Кут схилу 30-40 градусів.
2. Різка зміна температури.
3. Товщина свіжого снігу 30 см і більше.
4. Товщина щільного снігу - не менше 70 см.
5. Механічний вплив.
6. Звукова хвиля.
7. Порив вітру.

Сила удару лавини - 50 т. на 1 кв.м.
Середня швидкість лавини - 70-100 км/год.
Чагарникова рослинність не є перешкодою для сходження лавин.

При попаданні в лавину:

1. Поки снігова маса лавини сунеться донизу, намагатися плаваючими рухами вибратися на поверхню, адже зупинившись, сніг зразу ущільнюється.	2. Підтягнути коліна до живота і стиснутими кулаками захищати обличчя від снігу (положення захисту у боксера), одночасно створюючи навкруг обличчя пустоту, що дозволить вільно дихати.	3. При зупинці лавини визначити своє положення (де верх і низ): набрати слину і дати їй витекти із рота - це дозволить зрозуміти, де низ, почати за можливості пересуватися в протилежний бік (вгору).	4. Зберігати спокій сили та повітря. Не вважати свою ситуацію безнадійною, не втрачати впевненості в своєму порятунку.	5. Ні в якому разі не спати!	6. Кричати, потрапивши в лавину слід тільки тоді, коли чути безпосередньо над собою крики чи кроки учасників пошкової групи, при цьому ви чекавши моменту тиші. Просто кричати немає сенсу: звук із глибини снігової товщі чути тільки тям, хто безпосередньо поруч.

Екологічне виховання в умовах війни

Як бачимо, незважаючи на складні умови, в яких знаходиться наша країна сьогодні, інноваційна та дослідно-експериментальна діяльність в системі екологічної освіти продовжується. Всі інноваційні освітні проекти та експерименти всеукраїнського рівня завжди є відповідями на виклики сучасного часу та ситуацій. Так, особливої актуальності набули питання національно-патріотичного виховання дітей та молоді, особливо в часи розгортання російсько-української війни, у зв'язку з чим стали пріоритетними проблеми формування національно свідомої особистості, збереження української ідентичності.

глибше пізнати навколишній світ. Відомо, що ігри мають велике значення в житті дитини. У своїй сукупності вони сприяють розвитку в дітей мислення, уваги, здатності до аналізу, формулювання обґрунтованих суджень, вихованню спостережливості. Ігри екологічного спрямування дозволяють дітям побачити неповторність не тільки окремого живого організму, а й екосистеми загалом, усвідомити неможливість порушення її цілісності, зрозуміти, що нерозумне втручання в природу викликає істотні зміни як у середині екосистеми, так і за її межами. Застосування ігор екологічного спрямування сприяє розв'язанню низки завдань

Своїм основним завданням працівники відділу еколого-освітньої роботи вважають виховання екологічно грамотної людини, особистості, яка знає цінність життя і своє місце у світі живої природи, громадянина України, який зуміє прийняти єдино вірне рішення в складній екологічній ситуації. В роботі завжди використовується принцип природовідповідності: від знань до діяльності, від діяльності до виховання. Найважливіше завдання, яке стоїть перед нами – формувати екологічну свідомість школяра та через дітей нести просвітницьку роботу до батьків.

Формування екологічної культури дітей шкільного віку багато в чому залежить від того, яким чином заохочується інтерес і привертається увага до об'єктів природи, розвивається прагнення

екологічного виховання формування цілісного уявлення про природне оточення як середовище життя, розуміння того, що існування людства можливе тільки у випадку налагодження позитивних стосунків з іншими суб'єктами природи, виховання відповідальності за стан природи, почуття любові до неї та прагнення до постійного спілкування з природою. Гра знімає напруженість, втому та створює сприятливу атмосферу для спілкування.

Працівники відділу еколого-освітньої роботи постійно проводять пізнавальні заняття та майстер-класи, конкурси та вікторини, квести на екологічну тематику для дітей навчальних та оздоровчих закладів. Той факт, що підрастаюче покоління, на жаль, поступово вимушено звикає до нових реалій, не означає, що воно може обійтися

без підтримки дорослих. Воно як ніколи їй потребує. Дітям потрібна наша впевненість у тому, що все буде добре, наша стійкість та віра в перемогу навіть у важкі часи невизначеності.

Лариса ЯРЕМИН,
провідний фахівець відділу еколого-освітньої роботи
Катерина ПЕТРУНЯК,
фахівець відділу еколого-освітньої роботи

Моніторингові дослідження норки європейської

оселища аборигенного виду на цих землях. Крім того, проблемами і причинами зниження чисельності особин європейської норки є полювання, забруднення води та втрата місць проживання.

На теренах Карпатського національного природного парку вдалося зберегти унікальні природні умови, які дозволяють норці європейській чудово себе почувати. Зважаючи на той факт, що цей вид потребує особливої уваги, працівниками установи здійснюються охорона, моніторинг та спеціалізовані дослідження в місцях фіксації присутності, власне, особин норки, або ж слідів її життєдіяльності. Ці дослідження здійснюються за допомогою фотопасток – спеціальних камер, які вмикаються, коли в секторі їхнього реагування фіксується рух. Фотопастки встановлюються на берегах водойм, бо саме там норка проводить значну частину свого життя.

За фінансової підтримки громадської екологічної організації «Global Conservation» (США) на території Карпатського національного природного парку на протязі трьох років проводиться моніторинг стану популяції норки європейської.

Норка європейська *Mustela lutreola* (Linnaeus, 1758) - хижий ссавець невеликих розмірів з родини Куницевих. Знаходиться під загрозою зникнення, занесена до Червоної книги України, Червоного списку МСОП та Бернської конвенції. В Європі та на значній території України вид витісняється більш сильним, агресивним інвазійним видом - норкою американською, яка успішно займає

За рахунок злагодженої та скоординованої роботи між співробітниками зоологічної лабораторії та працівниками служби охорони Карпатського НПП, вдалося отримати прекрасні кадри, які підтверджують присутність європейської норки на території Підліснівського, Ямнянського, Говерляньського, Бистрецького, Чорногірського та Високогірного природоохоронних науково-дослідних відділень. Проведені моніторингові дослідження свідчать про стабільність популяції норки на території парку.

Юрій МОТРУК,
молодший науковий співробітник

Впровадження інструменту просторового моніторингу та звітності

За фінансової підтримки громадської екологічної організації «Global Conservation» (США) та Франкфуртського зоологічного товариства (Німеччина) на території Карпатського національного природного парку відбуваються систематичні патрулювання, а також спостереження за складовими частинами біогеоценозів та їх дослідження за допомогою міжнародної моніторингової системи «SMART (Spatial Monitoring And Reporting Tool (Інструмент просторового моніторингу та звітності))». Система складається із трьох обов'язкових компонентів: «SMART Mobile» - для смартфона на з ОС Android, «SMART Desktop» - для ПК, «SMART Connect» - для сервера. Для забезпечення якісної роботи із системою, інспекторів забезпечено смартфонами та необхідним програмним забезпеченням. Крім того, проведено навчання для кожного природоохоронного науково-дослідного відділення, стосовно користування програмою «SMART Mobile» та супутніми програмами, зокрема ті, що допомагають ідентифікувати, визначати та відрізнити схожі між собою види тварин. Супутні програми виступають

і як посібники для збагачення інтелектуальної власності працівників, розширення їхнього кругозору.

Система «SMART» виступає як заміна, досконаліша версія процесу збору та обробки польових даних у вигляді фенологічних спостережень, спостережень за рослинами та тваринами, явищами природи, станом об'єктів інфраструктури і т. д., а також має ряд значних переваг щодо проведення фенологічних спостережень та використання фенологічних карток:

- усунення необхідності ручного введення даних у електронні бази з польових щоденників;
- зменшення ймовірності виникнення помилок і зменшення обсягів роботи;
- автоматична прив'язка спостережень до координат і точного часу;
- стандартизація збору інформації через наперед визначені електронні анкети;
- можливість фотопідтвердження або фотографії для уточнення/визначення даних.

Олександр КИСЕЛЮК,
заступник директора за наукової роботи, к.б.н.

@CARPATHIAN_NNP

Адреса редакції: 78500, м. Яремче, вул. В.Стуса, 6.

Контактні телефони: (03434) 2-22-59, 2-11-59.

Засновник – Карпатський національний природний парк.
Свідоцтво про державну реєстрацію ІФ № 303 від 10.07.1995 року.

Відповідальний за випуск:

Степан ГОШОВСЬКИЙ

Головний редактор:

Уляна АБРАМ'ЮК

Науковий редактор:

Олександр КИСЕЛЮК

Коректори: Катерина ПЕТРУНЯК

Лариса ЯРЕМИН

Верстка: Андрій ТОМ'ЮК

Рукописи не рецензуються і не повертаються, листи і скарги не розглядаються і не зберігаються. Відповідальність за недостовірність фактів несе автор.

